

*Edice a materiály***KULTURNÍ RADA ÚV KSČ
O FILMOVÉ DRAMATURGII
1948 – 1949****1.**

1948, 4. 10., Praha. – Výňatek z usnesení a zápisu z 2. schůze Kulturní rady ÚV KSČ, která se po svém vzniku v září 1948 ihned věnovala situaci v Čs. státním filmu. Zvláště se pak zaměřila na problematiku dramaturgie, jejíž reorganizaci chápala jako základní předpoklad revoluční proměny celého oboru.

Zápis schůze Kulturní rady dne 4. X. 1948Program:

- 1) Zpráva o Čsl. státním filmu (akční program, referuje s. O. Macháček),
- 2) zpráva o přípravách k oslavě 31. výročí Říjnové revoluce (referuje s. Sládek)

Přítomní členové Kulturní rady:

S. Kopecký, s. Nejedlý, s. Bareš, s. Černý, s. Hendrych, s. Koucký, s. Pavlásek, s. Šefránek, s. Stahl a pozvaní hosté a experti.

Přehled schůze a usnesení:

- 1) Schválena zpráva s. Macháčka o akčním programu filmu. Závěrem k debatě k tomuto bodu bylo schváleno toto usnesení:
Souhlasíme s tím, aby prozatím dva umělečtí šéfové – Vávra a Weiss – byli ponecháni, ale abychom se orientovali na dramaturgické skupiny jakožto na klíčovou posici v umělecké filmové tvorbě. Jejich práce bude centralisována v ústřední dramaturgii, kde budou shromažďovány všechny náměty a filmové povídky. Rozhodování o tom, zda se film má točit po veškeré přípravě, která předchází v Čsl. státním filmu, má FIUS, jehož reorganizaci provedeme tak, aby to byl širší autoritativní rozhodčí orgán o dílech filmové tvorby. Odpadne mu drobná práce a bude mu příslušet, aby mu centrální dramaturgie předkládala v etapách svůj plán do budoucna. FIUS jest definitivním rozhodčím orgánem.
Schválen návrh s. Bareše, aby soudruzi ve filmové komisi připravili návrh organizace dramaturgie a reorganizace FIUSu.
Schválen návrh, aby s. Nezval byl ponechán na svém dosavadním místě.
Schváleno rozhodnutí, že s. Rossa má prozatím pracovat dále ve straně.

Zásadně schváleno, že Ústav pro film a diapositiv má být výrobně začleněn do Čsl. státního filmu a rovněž výroba zemědělských filmů přenesena do Čsl. státního filmu. Redakčně a ideově bude tato výroba řízena z příslušných ministerstev.

2) [...] ¹⁾

Zápis ze schůze Kulturní rady dne 4. 10. 1948

Schůzi zahájil s. V. Kopecký a vyzval s. Macháčka, aby podal zprávu o Čsl. státním filmu.

S. O. Macháček podal zevrubnou zprávu o akčním programu filmu.

S. Kopecký pak zdůraznil, že problém, na který je nutno se soustředit, jest vyřešení otázky nového uměleckého vedení filmové výroby. Za staré kapitalistické éry ve filmu to vypadalo tak, že byly ustaveny produkční skupiny a šéfem výroby byl vždy produkční šéf, který odpovídal např. Havlovi. Rozhodoval pak o tom, jak se film bude dělati. Tento systém jsme zdělili i my. Před rokem jsme udělali „revoluci“ v tom smyslu, že jsme místo produkčního šéfa výroby, praktika, organisátora a hospodáře, udělali šéfem výroby umělce – režiséry, které jsme postavili v čelo skupin. Tato revoluce znamenala politický převrat, neboť se tím výroba dostala do rukou soudruhů. Bylo ustaveno 6 skupin, 6 uměleckých šéfů-komunistů. ²⁾ Ted' přicházíme do kritického období, protože někteří umělečtí šéfové se neukázali na výši a nezvládli své úkoly; někteří podali rezignaci: Frič, Steklý a Čáp. Z uměleckých šéfů máme jen Vávru, Jiřího Weisse a Borského, který je sice přičinlivým komunistou, ale jeho skupina je sterilní a není schopna práce, zbývá tedy jen Vávra a Weiss. Mezitím se však objevil nový zjev, který dává naději do budoucna. Začaly se tvořit dramaturgické skupiny, jednu vede Fábera a Řezáč. Je to skupina, která film připraví po stránce dramaturgické. Bylo by snad dobré, abychom zbývající umělecké šéfy, pokud se uplatnili, ponechali, ale abychom se přeorientovali na dramaturgické skupiny, kde by se výroba filmu připravila po všech stránkách; dramaturgické skupiny by měly rovněž umělecký dohled společně s FIUSem ³⁾ a šéfem výroby.

S. Dr. Václavík pak obsírně promluvil o nutnosti přenesení těžiska do dramaturgických skupin. Musíme mít skupinu lidí, které budeme moci vésti a dáti jim hospodářský a politický přehled o všem dění. Dodnes stál v čele umělecký šéf, ale ostatní byli ve volném pracovním poměru a nebylo možno s nimi soustavně pracovat. Jde o to, vytvořit pracovní kolektiv, kde se nic nestane, vypadne-li vedoucí osoba. Ukázalo se, že to nejde, má-li se starati umělecký šéf i o administrativu a hospodářské věci. Věnoval by se práci na dramaturgii a při vyhledávání námětů, všichni by pak tvořili ústřední dramaturgii. Musí být zaměřeni jen na umělecký dohled a klíčové řízení práce. Musíme jim poskytnout vše, co potřebují; chceme překládati stati a články o filmu ze sovětských časopisů, chceme sestavit periodické zprávy, chceme pořádati diskuse, chceme pozvat významné soudruhy, aby vysvětlili význam pětiletého plánu apod. Jsme si vědomi, že není možno, aby tvůrčí pracovník psal film od zeleného stolu, chceme jej poslati do vesnic, továren a závodů. Nato se s. Dr. Václavík zmínil o divadelním filmovém studiu. Z vhodných scénářů chceme udělati vhodné divadelní hry a uvést je na scéně divadelního filmového studia. ⁴⁾

Nato s. Stahl upozornil na to, že problematika filmu jest obdobná problematice rozhlasu, a je proto nutno hledati možnosti, abychom co nejúspěšněji dospěli k úspěchu. Jak na to, jak to zkoordinovati, aby např. film nevysílal lidi do vesnic, závodů apod. a my rovněž.

S. Kouřil podotkl, že otázka koordinace vysílání lidí ven není základní, protože toho nebude nikdy dosti; musíme dáti všem lidem možnost, aby ukázali, jsou-li schopni najíti nová témata. Instituce uměleckých šéfů a skupin, jak trvala, byla založena v dobré víře a postupem doby se vyhranila do stavu, že se skupiny staly uvnitř jednoho státního podniku samostatnými výrobními podniky. Tím, že byla dána samostatná dramaturgie, isolovaly se navzájem a považovaly soutěž za konkurenční činnost ve starém smyslu, tj. držely náměty a nepustily je druhým. Příkladem jest Botostroj, kdy si Vávra usurpoval právo dělati film, ale zlíštil i autor trvali, aby se to udělalo tam. Ukázalo se, že systém uměleckých šéfů odumírá. Resignace jest přirozený důsledek. Steklý se vyjádřil, že tím, že jest šéfem, ztrácí možnost pracovati a tvořiti, že se prostě ztrácí ve spoustě formálních věcí. To, co soudruzi navrhuji, jest věc, která otevírá široké pole umělecké soutěži. Bylo by třeba zařídit, vyskytne-li se námět, aby centrální řízení hledalo nejvhodnějšího režiséra, nejvhodnějšího herce, tak, jak se to dělá jinde. Bylo by to zhospodárnění práce, využití všech lidí a hlavně umělecká soutěž mezi jednotlivými uměleckými pracovníky.

S. Rossa připomenul, že umělecký šéf měl dělati 2 filmy ročně a míti dohled nad skupinou režisérů; výsledek jest ten, že některý šéf neudělal ani jeden film. Svědčilo by to proto, abychom jim vzali administrativu a udělali je skutečnými uměleckými šéfy. Ústřední dramaturgie by se pak skládala z vedoucích dramaturgických skupin. Tam by se zkoumala všechna témata. FIUS by měl mít pravomoc s ústředním ředitelem pro výrobu určovati režiséra.

S. Bareš nato zdůraznil, že nejdůležitější jest tematika filmu. Vytvoříme-li dramaturgické skupiny, přeneseme celkovou tvůrčí práci do společnosti, z čehož pak vyplyne závěr, že dramaturgické skupiny by měly míti centrální vedení ve společnosti. Z toho pak vyplývá problém FIUSu. Musíme si říci, že FIUS zastaral; pro pětiletku se plánuje 52 filmů za rok.⁵⁾ To by FIUS nezvládl; politicky se na výši neukázal, zabýval se maličerným posuzováním dílčích otázek. Provádíme-li reorganizaci, musíme uvažovati o tom, aby FIUS byl sborem, který dává zásadní linii a zásadní schválení. Oni tam pracují detailně na scénářích, což je falešné pojetí úkolů FIUSu; touto prací si nahrazují tematické řízení. FIUS má býti sborem, který by se scházel jednou za 2 – 3 měsíce; na těchto konferencích by si postavil všechny problémy, stanovil si linii a určil úkoly jednotlivým dramaturgickým skupinám. Bylo by třeba sbor reorganisovati, aby nebyl brzdou, ale pružným orgánem ministerstva k tematickému a politickému řízení filmové produkce. FIUS musí zůstat při ministerstvu. Jeho úkol nemá spočívat v detailech, ale v zásadním řízení tematiky. Ministr musí podpisovati každý film, dosud se to nedodržovalo. Nepotřebujeme sbor, který něco posuzuje, potřebujeme sbor, který dává iniciativu.

Pokud jde o centrální dramaturgii, je třeba to racionalisovat; registrace témat a podobně registrace literatury, která vychází, s návrhy na zpracování, iniciativní orgán pracovní,

který by byl přímo při ústředním ředitelství. Dozor nad tím by vykonával FIUS. Filmová společnost kromě serie filmů musí vyrobíti asi 3 velké filmy, které budou pod dozorem vedení společnosti a které půjdou do všech biografů jako událost.

Bolestivou věcí jest otázka zpravodajského filmu. Dále by Slováci měli říci, jak si oni věc představují. Krátký film bychom měli vybudovati. My školíme po linii strany, ale mělo by být ještě podnikové školení.

S. ministr Nejedlý zdůraznil, že hlavní věcí jest tematika, což se týká všeho umění bez rozdílu. Zde se filmová produkce isolovala. Filmová produkce nemůže býti bez nej-
užší spolupráce s jinými produkcemi, např. vědeckými apod. O to je třeba usilovati. Využívání literatury jest doposud jen tak všeobecné.

S. ministr Kopecký jmenoval členy FIUSu a podotkl, že bylo jeho přáním, aby tam byli zastoupeni i vědci. Původně byla filmová rada. Než film přijde do výroby, jde do FIUSu ve formě povídky ke schválení, pak tam přijde scénosled a scénář. Ve FIUSu postupují tak, že film je přidělen některému členu, který ho přečte a v příští schůzi podá recenzi. Reorganisovaný FIUS by mohl býti tím, který řekne: ano, tento film se bude dělat a pak za tím stojí celou svou autoritou. FIUS by dostal věc úplně připravenou v dramaturgii, která by ručila za uměleckou přípravu filmu. Při konfliktu mezi FIUSEm a dramaturgií rozhoduje ministr informací. FIUS by měl ale nejen schvalovati filmy, ale i kontrolovati režiséra a herce.

S. Bareš dodal, že FIUS by kromě toho měl za úlohu udělati generální rozpravu o filmovém plánu na celý rok. Odpovědnost za film bychom mohli nechat centrální dramaturgii, protože nejlépe zná osobní poměry; dnes není nebezpečí, že se tam budou uplatňovati skupinové zájmy. Filmová dramaturgie by mohla předložiti s filmem návrh na uměleckého vedoucího.

S. Dr. Václavík navrhuje, aby ve FIUSu zasedal vedoucí dramaturgie s hlasem poradním.

S. Bareš doporučuje, aby FIUS byl rozšířen, mohl by míti asi 50 členů.

S. Kopecký nato formuloval usnesení:

Souhlasíme s tím, aby prozatím 2 umělečtí šéfové byli ponecháni, ale abychom se orientovali na dramaturgické skupiny jakožto na klíčovou posici v umělecké filmové tvorbě. Jejich práce bude centralisována v ústřední dramaturgii, kde budou shromažďovány všechny náměty a filmové povídky. Rozhodování o tom, zda se film má točiti po veškeré přípravě, která předchází ve filmové společnosti, má FIUS, jehož reorganisasi provedeme tak, aby to byl širší, autoritativní rozhodčí orgán o dílech filmové tvorby. Odpadne mu drobná práce a bude mu příslušeti, aby mu centrální dramaturgie předkládala v etapách svůj plán do budoucna. FIUS jest definitivním rozhodčím orgánem.

S. Bareš podotýká, že centrální dramaturgie navrhuje režiséra FIUSu. Jest rovněž důležité, aby ministr podepsal každý film a aby byl poslední rozhodčí instancí.

S. ministr Nejedlý podotkl, že jest velmi nutno rozlišovati iniciativu a provádění. Jde o to, aby se našla forma co nejširší iniciativy, aby se našla forma, kde iniciativa jest jedna věc a provádění druhá věc.

S. Bareš se rozhovořil o tom, co nám schází a co FIUS nedělal; potřebovali bychom cílevědomě zaměřená témata. FIUS musí jednou za půl roku udělati tematický plán, které

filmy se mají točiti, na které ještě nejsou začaty povídky, ale na které jest třeba objednat u 10 autorů stejnou povídku a vybrati tu nejlepší. Postrádáme plánovitou činnost. Schází nám témata dopředu, např. generační problém vesnice.

S. Hendrych konstatuje, že dnes jest v podstatě dosti současné tematiky, ale je to tematika, která se zabývá problémy pokvětnovými. Je nebezpečí, že příští rok, kdy budeme v rozběhu pětiletky, budeme míti spoustu filmů, které se budou zabývati různými obtížemi již překonanými. Proto je nutné míti tematiku, která bude hledět dopředu. Pokud jde o iniciativu, mohli bychom to dělati tak, že budeme zváti ministry, pozveme si dělníky ze závodů k tvůrčím konferencím a jistě se vynoří spousta problémů, z nichž je možno čerpat.

S. ministr Kopecký zdůraznil potřebu mládežnického filmu; nový typ inteligence vyjde z dělnické třídy.

S. Pilát navrhuje, aby se nějaký orgán zabýval rámcově i tematikou dovozní. I zde je třeba plánovati. Nestačí hovořit o tematicke výrobní, ale o všem, co přijde do kin.

S. Bareš navrhuje, že soudruzi ve filmové komisi by měli připraviti návrh na dramaturgické skupiny, na centrální dramaturgii a reorganisaci FIUSu. Zařídí s. Rossa do příští schůze.

S. Šefránek vyslovil požadavek, aby Slováci byli zváni dříve, aby znali program a členové si mohli přizvati experty. Na Slovensku je rovněž tematika hlavní otázkou. I na Slovensku jest důležitou otázkou dramaturgických skupin a centrální dramaturgie. Náměty slovenské dramaturgické skupiny by měly býti posílány do centrály a z některých by mohly býti celostátní filmy. Co se týká dramaturgie, týká se i školení a orientace slovenských pracovníků. Bylo by správné dělati to společně; slovenské pracovníky však je nutno školit nejen z Prahy, ale i z Bratislavy.

S. ministr Kopecký vysvětlil s. Šefránkovi, že organizační statut filmu ještě není schválen. Správní sbor se schází normálně, ale pak se rozděluje na český a slovenský. Slovenský pak vede správu slovenské části. Bylo by třeba rozhodnouti, zda je dobře hledati slovenského náměstka generálního ředitele.

S. Václavík navrhuje dělati vše jako jeden celek a rozhodovati, jaké filmy se budou točiti. Organisačně bude na Slovensku samostatný sektor, ale po kulturní stránce to bude společné.

S. Šefránek dodal, že převážná část nedostatků vyplývá z nedostatku spolupráce. Bylo by třeba, připravuje-li se něco v rámci resortu, aby i zárodek této přípravy byl zaslán k vyjádření na Slovensko na poverenictvo.

S. Bareš zdůraznil, že je třeba připraviti schůze Kulturní rady. Všichni členové mají dostat návrhy předem, písemně.

S. Kopecký navrhl, aby v příští schůzi byl schválen filmový statut. Nato požádal členy o rozhodnutí, co je třeba podniknout v případě s. Nezvala, který je na zdravotní dovolené. Po delší debatě přijat návrh s. Bareše ponechat s. Nezvala na místě a učiniti všechno závislé na jeho chování. Nedávati iniciativu ke konfliktu s ním. Jeho funkci budeme neutralisovati. Všechny filmy musí předkládati ministru informací k podpisu.

S. Kopecký pak předkládá k úvaze návrh, aby s. Rossa, který pracoval ve filmové komisi, byl dán do ústředního ředitelství ve funkci generálního sekretáře, kde by kontroloval po ideologicko-politické linii celou filmovou politiku. Po odchodu s. Linharta to bude třeba. Filmovou komisi by pak řídil s. Hendrych.

S. Bareš je prozatím proti tomu, protože s. Rossa má dnes možnost všechny vlivy, které ve filmu působí, smiřovati a vésti na půdě partajní. Jeho úloha ve filmové společnosti by se zmenšila. Později ho uvolníme, ale zatím myslím, že bude lepší, aby se ideová část vyřizovala ve filmové komisi.

S. Macháček souhlasí s názorem s. Bareše a podotýká, že s. Rossa, jest dnes autoritou; funkce generálního tajemníka zatím nebude obsazena.

S. Hendrych dodává, že otázka bude aktuální snad za půl roku, snad i dříve.

S. Málek souhlasí rovněž s návrhem s. Bareše, ježto nyní s. Rossa zosobňuje vliv strany.

S. Černý upozorňuje, že je nutné plánovati otázku úzkého filmu a krátkého filmu. Druhou věcí jsou stranické dokumentární filmy.

S. Bareš se táže, zda by nebylo možné udělati skupinu speciálně pro stranické filmy.

S. Dr. Václavík vysvětluje, že se to tvoří, bude to dokumentační středisko u Krátkého filmu.

S. ministr Kopecký souhlasí, aby byla zřízena zvláštní skupina pro potřeby strany, pokud jde o propagaci jejích cílů a snah. V centrále partaje, v I. kraji pak musí stanovit program. Dáme k dispozici celý aparát a nebudeme hledět na výdaje.

S. Bareš dále navrhuje, že by se měla vytvořiti zvláštní skupina pro instruktivní filmy, přímo s diagramy, ukazovateli apod., abychom mohli učit lidi novým pracovním metodám.

S. Kopecký dává k úvaze, zda by bylo dobře nechat Ústav pro film a diapositiv v pravomoci ministerstva školství. S. Pilát vysvětluje, že tento ústav je zastaralý. Provozně by se to zjednodušilo, kdyby to bylo pohromadě s osvětou. Jedná se o technický a administrativní aparát.

S. Bareš dále navrhuje, aby byl zastaven prodej projekčních přístrojů, na jichž rozdělávání by měl býti udělán plán. S. Pilát vysvětluje, že to je v pravomoci ministerstva vnitřního obchodu, kde jest distribuční komise.

S. Václavík podotýká, že je třeba, aby se výroba všech filmů soustředila u nás, různá ministerstva vyrábějí filmy, např. zemědělství.

S. Macháček souhlasí s tímto názorem, výroba by se měla soustřediti u nás, distribuce pak v těchto ministerstvech.

[...]⁶⁾

SÚA, ÚV KSČ, fond 19/7, 758.

- 1) Usnesení týkající se příprav k oslavě 31. výročí Říjnové revoluce, pracovního postupu Kulturní rady a programu příští schůze.
- 2) V červnu 1947 bylo dosavadních pět výrobních skupin řízených produkčními nahrazeno šesti výrobními skupinami, do jejichž čela postavil ministr informací režiséry jako umělecké šéfy. Vznikly tak tyto skupiny: I. Vladimír Borský (vedoucí výroby Jan Sinnreich). II. František Čáp (vedoucí výroby Antonín Procházka). Po Čáповě rezignaci v lednu 1948 skupinu vedli Miroslav Fábera a Václav Řezáč, vedoucím výroby se stal Bohumil Šmída. III. Martin Frič (vedoucí výroby Zdeněk Reimann). IV. Karel Steklý (vedoucí výroby Ladislav Hanuš). V. Otakar Vávra (vedoucí výroby Karel Feix). VI. Jiří Weiss (vedoucí výroby Vladimír Kabelík). Srov. Jiří H a v e l k a, *Čs. filmové hospodářství 1945 – 1950*. ČFÚ, Praha 1970, s. 84.
- 3) Filmový umělecký sbor (FIUS) vznikl jako poradní orgán ministra informací na podzim 1946. Byl to vrcholný dramaturgický orgán zestátněné kinematografie složený z předních tvůrčích osobností oblasti filmu, literatury a hudby, dále technických odborníků a zástupců ministerstva školství.
- 4) Míněno je patrně Divadlo filmového studia (nazvané od své druhé sezóny Divadlo státního filmu). Vzniklo podle vzoru moskevského divadla Těatr kinoakťora a svou první premiéru uvedlo právě v říjnu 1948. Divadlo, které provozoval Čs. státní film a jehož domovskou scénou se po zrušení Divadla Voskovce a Wericha stal sál v paláci U Nováků ve Vodičkově ulici (dnešní divadlo ABC), mělo poskytnout další pracovní příležitosti i sociální zabezpečení zástupům herců bez divadelního angažmá, kteří byli přednostně k dispozici filmové produkci, které však film nedokázal plně zaměstnat. V roce 1951 bylo divadlo zrušeno. Srov. Eva Š o r m o v á, *Divadlo státního filmu*. „Divadelní revue“ 2, 1991, č. 1, s. 92 – 93.
- 5) Počty vyrobených celovečerních hraných filmů v období tzv. první pětiletky, tedy pětiletého plánu hospodářského vývoje v letech 1949 – 1953: 1949 20 filmů, 1950 20 filmů, 1951 8 filmů, 1952 14 filmů, 1953 15 filmů.
- 6) Dále jednáno o přípravách k oslavě 31. výročí Říjnové revoluce.

2.

1948, 11. 10., Praha. – *Výňatek z usnesení a zápisu z 3. schůze Kulturní rady, na které se v koncepční rovině projednávala reorganizace centralizované filmové dramaturgie.*

Zápis ze schůze Kulturní rady dne 11. X. 1948

Program:

- 1) Zpráva o Čsl. rozhlasu (referuje s. Stahl).
- 2) Organizace státních zpravodajských služeb a Sjezd novinářů (referuje s. Hronek a s. Nedvěd).
- 3) Všeobecný organizační řád podniku Čsl. státní film a reorganizace filmové dramaturgie a FIUSu (referuje s. Málek a s. Rossa).

Přítomní členové Kulturní rady:

S. Kopecký, s. Nejedlý, s. Bareš, s. Černý, s. Hendrych, s. Koucký, s. Pavlásek, s. Stahl, s. Novomeský, s. Pavlík, s. Šefránek a pozvaní hosté a experti.

Přehled schůze a usnesení:

- 1) Schválení Všeobecného organizačního řádu podniku Československý státní film se změnami vyšlými z debaty. Návrh organizačního řádu bude dán ministerstvem

informací a osvěty do meziministerského připomínkového řízení a bude projednán vládou.

- 2) Schválena reorganisace filmové dramaturgie a Filmového uměleckého sboru ve smyslu referátu s. Rossy se změnami vyššími z debaty. Filmový umělecký sbor bude poradním sborem ministra a bude mít tyto úkoly:

- 1) tematické plánování a ukládání konkrétních úkolů filmové výrobě,
- 2) kontrolu filmové výroby ve smyslu ideovém, kulturním a státně politickém,
- 3) organizaci kritiky filmové tvorby.

Sbor bude složen ze zástupců všech složek národního života.

Schváleno vytvoření ústřední filmové dramaturgie, jejímž úkolem bude zpracovávat tematické úkoly uložené filmovým uměleckým sborem, v jejímž čele bude stát ústřední dramaturg a 1 sekretář. Vedle ústřední dramaturgie budou pracovat tvůrčí kolektivy, které budou sekcemi ústřední dramaturgie.

Schválen návrh na jmenování prof. Brousila ústředním dramaturgem.

Provedením usnesených věcí filmových pověřen s. Macháček, Rossa a Václavík.

- 3) [...] ¹⁾

- 4) [...] ²⁾

Zápis ze III. schůze Kulturní rady dne 11. X. 1948

Soudruh Kopecký zahájil schůzi, přivítal povereníky L. Novomeského a A. Pavlíka a jako první bod pořadu uvedl třetí bod programu, tj. Všeobecný organizační řád podniku Čsl. státní film a reorganisace filmové dramaturgie a FIUSu. Nato předal slovo s. Málkovi.

Soudruh Málek obsírně promluvil o Všeobecném organizačním řádu podniku Čsl. státní film a podal vysvětlení k jednotlivým paragrafům. Návrh, který byl rozdán, bude předmětem normálního připomínkového řízení a bude projednán ve vládě. Po dlouhé debatě, již se zúčastnila většina přítomných soudruhů, byl návrh s výhradou změn vyplynulých z debaty schválen s tím, že místo jména STAFILM se použije jména ČESFILM. Pokud jde o vědecký a školní film, výroba patří Čsl. státnímu filmu; tyto filmy budou vyráběny na objednávku pod dozorem ministerstva školství, věd a umění, pro jeho účele. Promítati tyto filmy má právo ministerstvo školství, věd a umění ve své kompetenci. Do organizačního řádu to nebude dáno, vyřeší se to samostatným vládním usnesením nebo dohodou mezi ministerstvem školství, věd a umění a ministerstvem informací a osvěty.

Soudruh Rossa pak obsírně vysvětlil, jak jest organisována dramaturgie dosud. Dosud byla praxe taková, že námět filmu zpracovaný do povídky přicházel do FIUSu, který posuzoval jeho uměleckou a kulturně politickou hodnotu. Po připomínkách se povídka vracela do dramaturgické skupiny, kde byla zpracována ve scénář, který přišel opět do FIUSu, který jej schválil a měl dáti ministrovi k podpisu. FIUS výrobu neplánoval, to, co tam přišlo, buď schválil, nebo zamítl. Další nevýhodou FIUSu jest, že tam zasedají zaměstnanci Čsl. státního filmu a rozhodovali někdy sami o sobě. FIUS rovněž nesledoval postup práce na filmu, takže se stalo, že se udělal film a pak nemohl býti promítán.

Jaká byla praxe ve skupině. V čele byl umělecký šéf, jímž byl někde režisér, který vybíral náměty. Některé náměty se mu zalíbily, na jednom pracoval a několik si jich schoval pro sebe, nepředal je jinému. Umělecký šéf řídil dramaturgii a určoval režiséra; měl kontrolovat denní práci, odpovídal za hospodářskou stránku a měl režírovat za rok 2 filmy. To splnili pouze 2 umělečtí šéfové. Prakticky na to nestačili.

To všechno soudruzi uvážili a došli k názoru, že je nutno změnit organizaci dramaturgie, FIUS zrušit a na jeho místo utvořit filmovou radu, která by byla poradním sborem ministrovým a měla by za úkol:

- 1) tematické plánování a ukládání konkrétních úkolů filmové výrobě,
- 2) kontrolovat filmovou tvorbu ve smyslu ideovém, kulturním a státně politickém,
- 3) organisovat kritiku filmové tvorby.

V této filmové radě by byli zástupci všech složek národního života. Filmová rada by se scházela jednou za půl roku ke stanovení rámcového plánu. Určovala by kulturně politické poslání konkrétních témat, jejich formu a případně stanovila experta pro tento úkol, který by byl uložen výrobě k realizaci. Kontrola filmové tvorby by se týkala námětu. Žádný námět by se nesměl rozšiřovat do povídky bez schválení filmové rady. Námět pak zpracovaný v ústřední dramaturgii by se vracel v podobě filmové povídky do této filmové rady, která by posoudila, zda odpovídá představám a po připomínkách by se vrátil do ústřední dramaturgie, která by jej zpracovala do literárního scénáře. Nyní přichází do FIUSu technický scénář. Filmová rada by schválila rovněž režiséra, kterého by navrhovala ústřední dramaturgie. Filmová rada by určila komisi k sledování práce na filmu.

Organisace kritiky filmové tvorby by byla v tom, že před premierou by se film předvedl širšímu plenu tvůrčích pracovníků a z diskuse by jistě vzešlo hodně podnětů.

Dosavadní praxe filmových skupin se neosvědčila. Navrhuje se vytvoření ústřední dramaturgie, zrušení uměleckých šéfů a vytvoření jediného sboru, asi 30členného, z tvůrčích pracovníků, kteří by byli v řádném poměru k Čsl. státnímu filmu. Ústřední dramaturgie by měla za úkol zpracovat tematické úkoly uložené filmovou radou v literární scénář a vyhledávat vhodné náměty v rámci plánu. Rámcový plán by se musel doplňovat. Ústřední dramaturgie by se scházela třeba jednou týdně, ústřední dramaturg by oznamoval úkoly uložené filmovou radou a kolektiv by v diskusi určil zpracovatele konkrétních námětů. Kolektiv by zadával úkoly hlasováním. Zpracovaná povídka by se rozmnožila a zaslala každému členu dramaturgie.

V čele ústřední dramaturgie by stál ústřední dramaturg, který by měl vedle sebe sekretáře, jehož úkolem by byla administrativní stránka tohoto sboru. Staral by se o 2 ústavy – lektorát, kde by se soustřeďovaly náměty, registrovaly náměty a mladé talenty, které se zjistí při soutěžích, a o druhý ústav, tj. školu adeptů filmové dramaturgie, kde by se mladí talentovaní lidé v pracovním poměru školili pod vedením osvědčeného scenáristy.

V dlouhé diskusi, která se rozvinula k tomuto bodu, vyslovili soudruzi názor, že by takováto centralisace nebyla vhodná, bylo by zde nebezpečí zploštění práce ve filmu. Bylo uvažováno o tom, zda by bylo dobré místo výrobních skupin ponechat dramaturgické skupiny, které by byly sekcemi ústřední dramaturgie. Ústřední dramaturgie má mít velkou pravomoc, ale je nutno vytvořit pracovní kolektivy; ponechat tvůrčí kolektivy, které pracují pod vedením centrální dramaturgie, ale nenechávat to náhodě. Je možno

začít s 5 kolektivy, později jich bude více, 10 nebo 15. Pokud se týče názvu Filmová rada, usneseno ponechat starý název FIUS.³⁾ Nato schváleno posláním uměleckého sboru; souhlasí se s tím, aby byla silná centrální dramaturgie, která by iniciativně vytvořila co nejvíce tvůrčích kolektivů a centralisovaně je řídila. Jako centrální dramaturg navržen prof. Brousil. Organizaci dramaturgie uvede v chod a je za to odpověden s. Macháček, Rossa a Václavík.

[...] ⁴⁾

SÚA, ÚV KSČ, fond 19/7, 758.

-
- 1) Další usnesení se týkala organizace sjezdu novinářů a reorganizace tisku.
 - 2) Schválení programu příští schůze.
 - 3) Toto rozhodnutí bylo v dalších týdnech přece jen přehodnoceno ve prospěch označení Filmová rada.
 - 4) Zápis ze schůze dále zaznamenává projednávání otázky sjezdu novinářů a reorganizace tisku a stanovuje program příští schůze Kulturní rady.

3.

1949, 21. 11., Praha. – Usnesení a zápis z 36. schůze Kulturní rady, na které se projednávala zpráva o kulturně politických a hospodářských úkolech Čs. státního filmu a kde byly kriticky posouzeny zkušenosti z desetiměsíčního působení Filmové rady.

Zasedání 36. schůze Kulturní rady 21. 11. 1949

Program:

- 1) Zpráva o kulturně-politických a hospodářských úkolech Čs. státního filmu (ref. s. Macháček).
- 2) Osnova zákona o jednotné soustavě knihoven (ref. s. Kouřil).

Přítomní členové Kulturní rady:

Soudruh Kopecký, Hendrych, Novomeský, Pavlík, Taufer, Štoll, Nečásek, Köhler, Černý, Pavlásek, Koucký a pozvaní hosté a experti.

Přehled schůze a usnesení:

Kulturní rada vyslechla zprávu soudruha Macháčka o současném stavu a kulturně-politických a hospodářských úkolech Čs. státního filmu doplněnou soudruhem Pavlíkem o vývoji filmu na Slovensku. Z dlouhé debaty, která se rozvinula, vyplynula tato usnesení:

- 1) Činnost Filmové rady bude zaměřena k zásadním otázkám a problematice filmové tvorby; nebudou projednávány běžné věci dramaturgie. Tím bude možno omezit

počet jejích schůzí, takže se budou moci zúčastniti i soudruzi pracovně velmi zaprázdňení.

- 2) Kulturní rada doporučuje nové složení Ústřední dramaturgie: ústřední dramaturg – s. Fábera, náměstkové: s. Dvořák a s. Kabelík, sekretář – s. Kún. Plenum by tvořili představitelé tvůrčích kolektivů; literáti se stanou experty Ústřední dramaturgie. (Provede s. Hendrych, s. Macháček.)
- 3) Doporučuje se vytvořiti stranickou skupinu tvůrčích pracovníků, v níž budou též nejlepší režiséři a scenáristé; zde budou po stranické linii diskutovány všechny otázky filmu. (Provede s. Hendrych.)
- 4) Doporučuje se, aby při Kulturní radě byla zřízena subkomise pro věci filmu, složená ze 7 – 8 členů, která by soustavně sledovala všechny otázky filmu a podávala Kulturní radě zprávu. (Provede s. Hendrych.)
- 5) Kulturní rada bude sledovati filmy ve výrobě a budou jí předváděny všechny hotové filmy. Bude učiněno opatření, aby žádný film nebyl veřejně promítán, dokud jej neshlédne Kulturní rada, která též určí, které filmy bude třeba předvésti soudruhu presidentovi. (Provede s. Macháček.)
- 6) Scénář, než jde do výroby, musí být podepsán soudruhem Macháčkem a po vyjádření Filmové rady soudruhem Kopeckým. (Provede s. Macháček.)

Tyto návrhy budou předneseny organizačnímu sekretariátu strany, kde budou řešeny i personální otázky. (Provede s. Hendrych.)

- 7) Schválen program příští schůze:
 - 1) Osnova zákona o jednotné soustavě knihoven (ref. s. Kouřil).
 - 2) Zpráva o lidové tvořivosti (ref. s. Kouřil, s. Pelikán).

Zápis ze zasedání 36. schůze Kulturní rady
21. listopadu 1949

Soudruh Kopecký zahájil schůzi a předal slovo s. Macháčkovi k podání zprávy o kulturně-politických a hospodářských úkolech Čs. státního filmu.

Soudruh Macháček pak podal podrobnou zprávu o současném stavu práce Čs. státního filmu podle podkladů, které byly rozeslány všem členům Kulturní rady. Uvedl, že výroba představuje plnění plánu v číslech a úkolech; měla a má své závažné nedostatky, které se projevují např. v přípravě dramaturgického nebo tematického plánu na r. 1950.

V dramaturgickém plánu jest přemíra jiráskovských témat, která nemohou býti nafilmována tak, jak je v plánu zamýšleno.¹⁾ Proč vykazuje dramaturgický plán vady a nedostatky a proč se objevují tyto nedostatky v dramaturgii vůbec? To souvisí s činností posuzovacích sborů. Filmová rada dostala do svého organizačního řádu jako směrnici tři úkoly:

- 1) aby vypracovala tematický plán,
- 2) aby se věnovala ideové kontrole filmu,
- 3) aby organisovala kritiku filmové tvorby.

V jednacím řádu Filmové rady byly tyto tři úkoly podrobně rozvedeny a bylo řečeno, že jednotlivé složky národního života, které jsou representovány členy Filmové rady, přednesou své potřeby, podněty apod., které se pak stanou východiskem tematického plánu. To se nestalo buď vůbec, nebo v omezeném, nedostatečném měřítku. Dramaturgický plán na rok 1950 jest přehledem toho, co v tvůrčích kolektivech máme připraveno. Soudruh Kopecký při ustavující schůzi Filmové rady 26. ledna výslovně prohlásil, že jí připadá řešiti otázky nové tematiky, rozhodovati o námětech nových filmů a uvést filmovou tvorbu a výrobu na nové cesty. Na to v odpovědi s. Rossa prohlásil, že Filmová rada nebude sborem dramaturgickým, který by posuzoval filmové scénáře, ale bude se zabývatí tematikou.

Vývoj však svědčí o opaku. Filmová rada se věnovala dramaturgickému posuzování a poradenství, jak jednotlivé fáze od námětu ke scénáři mají býti upravovány a zpracovány. Po letošní cestě členů Filmové rady do SSSR objevila se druhá názorová oblast v tom směru, zda Filmová rada jest vůbec poradním sborem, nebo zda jest filmovým sovětem, tj. rozhodujícím sborem ve věcech filmové výroby. V naší dramaturgii, která byla krátce předtím organisována, se vytvořily poměry tak, že kolektivní odpovědnost byla založena na celém sboru, který měl kriticky posoudit a schválit náměty. Osobní odpovědnost ústředního dramaturga nebyla dána. Poznatky s dramaturgií byly spjaty s osobou zvoleného ústředního dramaturga. K této funkci byl na doporučení soudruhů, kteří ze své funkce politických činníků radili, povolán soudruh Míka. Průběh vývoje dramaturgie ukázal, že to byl omyl spočívající v tom, že soudruh Míka sám položil důraz na činnost administrační a organizační a vlastní úkoly dramaturgické podceňoval, což se projevilo v průběhu schůzí a ve formulaci posudků určených Filmové radě.

Činnost naší dramaturgie a Filmové rady byla podrobena časté kritice našich režisérů, členů Ústřední dramaturgie, kteří v poradách 7. a 11. 7. vyslovili své praktické výhrady; vývoj v nesprávném pojetí vyvrcholil koncem srpna, kdy ústřední dramaturg, na základě poznatků načerpaných v Sovětském svazu sestavil návrh na novou organisaci, ve které navrhoval rozdělení dramaturgie do dvou skupin, při čemž každá měla míti v čele politického komisaře; jedním měl býti s. Kún, druhým s. Rossa.

Soudruh Macháček dále referoval, že si vyžádal souhlas s. Kopeckého, aby o tomto plánu informoval s. Bareše, u kterého byl se s. Rossou. Soudruh Bareš sdělil, že ačkoliv byl před tím navštíven s. Rossou i Míkou, nebyla mu Míkou podána o tomto plánu zpráva. Z rozhovoru se s. Barešem plyne jasně, že takový plán jasně odmítl a zdůraznil, že Filmová rada jest poradním sborem. Vývoj v dramaturgii postupoval tak daleko, že když při promítání ukázkového filmu „Parta brusiče Karhana“⁶²⁾ se soudruh Kopecký rozhodl vyžádati si posudek s. Štolla a Taufera, ústřední dramaturg toto opatření odmítl s tím, že to není pro něj rozhodujícím a že je to příznačné, kdo byl vyvolen k posouzení scénáře. Po tomto prohlášení, po poradě s vedoucími kolektivů s. Macháček zprostil soudruha Míku funkce ústředního dramaturga.

Filmová rada by se měla vrátit k svému původnímu poslání; tento sbor by měl býti zúžen; soudruzi, kteří byli povoláni k posuzování a kritice a ideové kontrole filmů,

přestali do dramaturgie docházeti právě proto, že se Filmová rada dala na takovou cestu, a zůstali tam soudruzi, kteří jsou odborní poradci z těch odvětví, která mají předkládat náměty pro natáčení nových filmů.

Soudruh Macháček předkládá Kulturní radě návrh směrnic pro reorganizaci ústřední dramaturgie; v čele by byl dramaturgický sbor s ústředním dramaturgem, který by se opíral o kolektivy tvůrčích pracovníků. Podle pozměňovacího návrhu s. Hendrycha jest myšlena ústřední dramaturgie tak, že ji mají tvořiti vedoucí tvůrčích kolektivů; v čele bude dramaturg s jedním nebo dvěma zástupci a tajemníkem. Jednotlivé tvůrčí kolektivy by měly býti posíleny ve své práci dobře politicky orientovanými mladými soudruhy, kteří by byli zaměstnanci tvůrčích kolektivů.

To vše se týká výroby.

Na to s. Macháček podrobně referoval o distribuci a kinofikačním plánu. Podotkl, že na výnosu vstupného bude méně o 100 milionů Kč než v r. 1948. Tento pokles však byl již předpokládán a odpovídá rozpočtu stanovenému pro rok 1950, kde jest výnos vstupného uveden již nižší částkou.

V závěru podal s. Macháček ještě zprávu o hospodářské situaci Čs. státního filmu. Podařilo se soustřediti likvidaci všech bývalých německých a soukromých filmových společností a podniků. Čsl. státní film v poslední době rozšířil národní správu nad všemi bývalými filmovými společnostmi; při tom bylo zjištěno, že majitelé těchto filmových společností neustali ve své činnosti, ale záměrně se připravovali na nové pokračování své činnosti. Při převzetí národní správy byly objeveny kopie, negativy, připravené scénáře; bylo počítáno s tím, že Hřebíkův návrh o filmovém podnikání jim přinese možnosti filmové výroby.³⁾

Druhou hospodářskou skutečností jest, že Čs. státní film, až na nepatrné zbytky, má zaknihován veškerý nemovitý majetek. Vlastnictvím státu jest Barrandov, Hostivař, ateliery v Gottwaldově a zejména kina; z celkového počtu přes 300 kin jest zaknihováno 240. Zaknihování nemovitého majetku ve prospěch státu bylo dříve nemožné proto, že majitelé podávali odvolání; teprve vývojem politických poměrů se to umožnilo.

Rozpočet Čs. státního filmu vykazuje přebytek za rok 1949 a pro rok 1950, kdy se počítá s rozšířením výrobního programu a náklady 1,900,000.000 Kč, jest vyrovnán.

Čs. státní film v současné době dokončuje stavbu nejmodernějších laboratoří ve střední Evropě a počítá se stavbou trikového atelieru, stavbou atelierů v Bratislavě a stavbou továren na surový film v Bobrové na Slovensku.

Soudruh Pavlík podal pak doplňující zprávu o rozvoji Čs. státního filmu na Slovensku. Slovenský film vyrábí 3 dlouhé filmy „Přehrada“⁴⁾, „Katka“⁵⁾ a „Trať mládeže“⁶⁾. První dva se zabývají problematikou industrialisace Slovenska. Plán výroby krátkých filmů byl překročen, bylo vyrobeno 25 místo naplánovaných 20 krátkých filmů. Zpravodajský film spolupracuje s pražskou redakcí. V příštím roce bude započato se stavbou atelierů. Pro rok 1950 jsou naplánovány 4 dlouhé celovečerní filmy. Konfiskace rychle pokračuje. Od února 1948 se počet kin zdvojnásobil; nyní jest na Slovensku 460 kin; proniká se do vesnic a vynořuje se problém, co dále. Tato kina jsou ztrátová, nerentabilní. S rozvojem jednotných rolnických družstev posílíme i rozvoj kinofikace. Tím by se mohla zlevnit režie. Soudruh Kopecký souhlasí, že jednotným zemědělským družstvům by se mohl

svěřit provoz kin; může jim být poskytnuta subvence a eventuálně počítati i menší půjčovní. Dále pokračoval s. Pavlík o hospodářské situaci filmu na Slovensku. Rozpočet je ztrátový; je to zaviněno tím, že na Slovensku jest větší obecní dávka než v Čechách o 160 %. Dávka obecní na Slovensku činí 18 % z vybraného vstupného, v Čechách jen 8 %. Bylo to zařízeno v době, když byla kina v soukromých rukách. Současně jest podáván návrh na ÚPV, aby obecní dávka na kinematografická opatření byla stejná v Čechách i na Slovensku. Bude-li dávka upravena, bude rozpočet i na Slovensku vyrovnán.

Povereník vnitra souhlasí a i obce berou již na vědomí, že jejich rozpočet pro příští rok bude o tuto dávku snížen. (Připomínka s. Kopeckého, aby věc byla tlumočena legislativnímu oddělení.)

Co se týče pracovních poměrů, ve slovenském sektoru není žádné problematiky, dobře se pracuje. Před stranou a státem jsou odpovědní za všechnu práci v podniku, za filmovou výrobu a kinofikaci činitelé, členové strany, kteří byli ustaveni, aby tyto funkce konali. Tvůrčí kolektivy i ústřední dramaturgie pracují dobře, ovšem neberou odpovědnost z ředitele výroby nebo oblastního ředitele, kteří musí býti informováni, ale jsou odpovědní. Někjaký kolektivní sbor to za ně nedělá a nepřebírá odpovědnost před stranou a státem.

Soudruh Nezval uvedl, že chce doplniti referát s. Macháčka. Způsob činnosti jak Ústřední dramaturgie, tak i Filmové rady již nevyhovuje dnešní situaci. Od sjezdu strany, kdy soudruh Kopecký pronesl svůj referát, v němž narýsoval kulturně-politickou směrnicí, jest věc jasná. Do té doby se snad mohl někdo mýlit. Od té doby musí býti pro každého závazné to, co řekl s. Kopecký o socialistickém realismu.⁷⁾ Zdůraznil, že socialistický realismus jako metoda musí vytvořiti umění hluboce ideové, ale zároveň životné. Ve filmu jest ta aplikace správná ještě více než kde jinde. Básníci a spisovatelé jsou po léta zapjati do tvůrčího procesu, a přesto mnozí nepochopili věc správně. Kolem filmu jsou lidé, kteří nebyli tak hluboce ideologicky vzděláni; že mají dobrou vůli, o tom není pochybnosti. Ve své snaze vytvořiti soudobá díla někde zaběhli příliš daleko. Oddávali se vypichování ideí a ideologii nechali trčeti z díla, místo aby jí dali zhmotnění. Nebylo u nich dosti fantasmie a lyrismu.

Filmová rada se skládá z odborníků, kteří ze svého oboru činnosti měli říci, co je třeba natočiti za půl roku, za rok, abychom s filmy nechodili pozdě, aby se snad nevytvořily filmy, které by snad byly vítány v r. 1946, ale v roce 1950 by byly zaostalé a reakční. Nastala však taková situace, že se začalo doháněti a dělala se revise spousty filmů, které byly rychle vytvořeny a Filmová rada tomu měla dáti svolení. Proto Filmová rada začala čísti scénáře, dělala analysy scénářů i jednotlivých dialogů. Ve Filmové radě byly pitvány scénáře. Vezmeme-li si sovětský film a naše dobrá díla, vidíme, jak jest to konkrétní. Ideje v tom jsou, ale netrčí ven jako kostra z masa. Jakmile se začala díla takovýmto způsobem posuzovati, ublížilo se jim. Pracovníci pak dostávali direktivy, které nedovedli splniti.

Filmová rada zašla bezděčně tam, kam neměla, a opustila své původní poslání. Scházela se příliš často a oddávala se detailním analysám, které vyzněly nesprávně. Soudruh Nezval se zpočátku účastnil schůzí a viděl, jak autoři z nich odcházeli podlomeni a zdrceni. S. Plevovi byla povídka Budík tak rozpitvána, že se omlouval, že si vůbec

dovolil pro film psáti. Věci jdou tak daleko nejen ve Filmové radě a dramaturgii, ale i v pobočkách, např. v Brně. Existuje dokument o tom, že se debatovalo o tom, zda se v dětském filmu může objevit prase, protože to znamená jaternice a jelita a to prý je hrubý materialismus. Bylo by lepší, kdyby se Filmová rada sešla jen několikrát do roka. Ve Filmové radě byla atmosféra taková, že když podal s. Nezval konkrétnější analýsu řeklo se: „no, to je Nezval, umělec“; s. Nezval po svém návratu z dovolené tam vůbec přestal docházet, protože se tam necítil dobře.

Bylo nesprávné, že s. Rossa, předseda Filmové rady, byl členem Ústřední dramaturgie. Je těžké působiti současně ve dvou orgánech; tvůrčí pracovníci měli z toho hrůzu. Věděli, že jejich dílo se jim rozpitvá tak, že na tom nebudou s chutí pracovat. Vezměme např. film „Chceme žít“⁽⁸⁾. Scénář byl slušně postaven Zemanem, který je dobrým režisérem a byl by film udělal snesitelně a nepřeháněl by; po rozboru, kterému to bylo podrobena ve Filmové radě, resignoval a od věci ustoupil, protože si s tím nevěděl rady. Věc se pak dostala do rukou režiséru, který nebyl dobře zvolen. E. F. Burian z toho udělal věc křečovitou a špatnou. Nového román jest přece literárním dílem, které má své hodnoty. Filmaři nabyli dojmu, že to, co řeknou soudruzi, kteří do Filmové rady byli dáni ze sekretariátu strany, jest názor strany. A tak, kdyby z 15 lidí bylo 12 proti, podřídili se z přesvědčení, že musí býti disciplinovaní. Jejich názor byl brán od počátku jako názor strany, proti kterému se nedá nic dělat. Jakmile soudruzi ze sekretariátu řekli „a“, i když většina byla pro „b“, upustilo se od „b“ a schválilo se „a“. S. Nezval uvedl, že jako člen Filmové rady věděl, že s. Rossa odpovídá před stranou za film. Do dramaturgie nechodil, ale bylo mu řečeno, že i tam brali slovo s. Kúna jako slovo strany a jeho postavení jako sekretáře s. Slánského bylo pociťováno autoritativně.

Filmoví pracovníci byli přestraseni, domnívali se, že tam mají politické komisaře; s. Míka se choval hanebně, když mohl říci, že je příznačné, jakými lidmi se obklopuje s. Kopecký, a myslel tím s. Štolla a Taufera.

Filmová rada tak, jak je, nemůže zůstat. Je nutno spoléhati na odborníky, aby dali směrnice, ale jest uvažovati, zda mají býti stálými experty. Soudruh Kopecký když přijel z Košic, měl plán Filmové rady. Viděl ji jako filmový sovět s převahou umělců. I FIUS, kde byla převaha umělců, přes své chyby měl dobrý odhad, zvláště když tam přišel soudruh Hendrych, který dovedl idee prosazovati lidským způsobem. To, co dělala Filmová rada, to bylo vtírání se v uměleckém díle takovým způsobem, jak to umělecké dílo nesnese. Tento orgán se musí přiblížiti tomu, co myslil s. ministr Filmovou radou.

Nebylo nejšťastnější, že se soudruh Rossa na tu funkci uvázel. Konečné posouzení uměleckého díla, jímž film je, musí dělat člověk s převahou uměleckých zkušeností. Dále uvádí s. Nezval, že umělci zajisté mají určité politické vědomosti, ale jsou zvyklí hledati formu vyjádření. A člověk, který nemá zkušenosti s filmem a uměním tomu dává těžko direktivu. Fakt je, že to neklapalo.

Ve Filmové radě se objevil puritanismus, člověk měl dojem, že sedí ve společnosti pastorů; život se tam scvrkal na novinářské zprávy, jako by lidé nebyli lidmi. Fakt je, že umělec tomu rozumí lépe.

Soudruh Kopecký vzpomenuł éry uměleckých šéfů; nestačili na tematiku. Když film byl dobrý, tematika byla špatná. Např. film „Kraťas“⁽⁹⁾ a „Čapkovy povídky“⁽¹⁰⁾. Ukázalo se,

že umělečtí šéfové na to nestačí. Období od května do února bylo obdobím tematického kolísání; po únoru jsme nastoupili jednoznačně cestu k socialismu. Proto jsme kladli veliký důraz na tematiku a pověřili jsme Filmovou radu, aby střežila tematickou linii. Z FIUSu, bývalé Filmové rady, jsme udělali dramaturgii, která se měla zabývat uměleckým projednáváním témat, jež by Filmová rada shledala politicky správnými. Stalo se, že do dramaturgie vnikly cizí elementy neznající uměleckou práci filmu. Bylo to riskantní vzít Míku, vychovance E. F. Buriana, z divadla a dát ho do filmu. Chce vytvořit 2 skupiny filmových tvůrců vedené politickými komisaři. Nemá úctu, kterou všichni cítíme k činitelům jako Štoll, Taufer a ostatní. Rossa nedorostl na tuto roli. Soudruzi jako Štoll, Brousil aj. nemohli do schůzí chodit, zůstal tam však za bezpečnost s. Pokorný a Potůček a s. Rossa se o ně začal opírat a vyjádřil se, „že neví, zda si to nechá s. Potůček líbit“. S. Pokorný má své poslání z hlediska státní bezpečnosti, ale nemůže o věci rozhodovat. Prostě se to zvrhlo a nakonec se z toho stal mocenský zápas. Míkův výrok týkající se s. Štolla a Taufera jest něco neslýchaného a zakládá důvod pro disciplinární řízení. Není náhoda, že se obrací proti soudruhům, kteří se tak exponovali v zápase na literárním poli proti určitému směru. Je v tom souvislost. Nedělejme si iluze, směřovalo to proti vedení filmu, přičemž se nehledělo na to, že se zarazí zdravý vývoj. Místo aby spolupracovali, vnesli do toho diferenciaci. U Wericha byli, to nelze zapřít. Werich není členem strany; a najednou se s. Rossa dostává na jednu linii s Werichem; ale Werich pochopil, že se zde jedná o frakční pikle.

Soudruh Štoll poznamenal, že byl přítomen poradě o reorganizaci filmu. Filmová rada měla určovat tematiku, ale co nejméně zasahovat do umělecké věci. To měla dělat dramaturgie. S. Štoll předpokládal, že se Filmová rada bude scházet jednou za měsíc, řekne, co je třeba, a ostatní odpovědnost že ponesou umělci. Pak nastala změna, Filmová rada se začala scházet často a číst scénáře a na to již neměl času. Zásadní reforma byla správná, odpovědnost měla být přenesena na umělecké pracovníky, na dramaturgii. Největší chyba se stala v tom, že ústředním dramaturgem se stal s. Míka. K tomu připomíná, že před časem byl přítomen ve Zlíně, kde si mu soudruzi stěžovali, že ve hře „Botostroj“ inscenované s. Míkou jsou naturalisticky ponechány hrubé nadávky, což prý působilo hrozně na publikum. Umělec by těžko pustil na jeviště taková slova. Síla sprostoty se musí ukázat jinak. Režíroval to s. Míka. Proto byl s. Štoll udiven, když se dozvěděl, že s. Míka se stává šéfem uměleckého sboru. Spolupráce politiků a umělců je nutná, protože mnoho umělců není na politické výši. S. Štoll podotýká, že s. Rossa se s ním často radil, jak věci zařídit.

Další otázka jest, jak tematiku udělat produktem umělecké tvorby. Nechce oslabovati charakteristiku s. Kopeckého, ale pokud jde o s. Rossu má dojem, že tam stál osamocen. Často si vyžadoval rady.

Soudruh Kopecký se zmínil ještě o filmu „Chceme žít“; Hájek film chválil a gratuloval autorovi. „Kufáka“⁽¹¹⁾ také chválil.

Soudruh Macháček uvedl, že po natočení části exteriérů odmítl s. Burian, aby se někdo na práci podíval. Hájek viděl natočenou část a napsal Burianovi dopis, v němž mu nadšeně sděluje, že to bude školou, jak se to má dělat.

Soudruh Kopecký se rozhovořil o tom, jak celá reorganisace, jak byla před rokem dohodnuta, přinesla klady. Byl zvýšen počet tvůrčích pracovníků a překonána krise nedostatku scénářů. Pokud jde o činnost Filmové rady, s. Macháček vytýčil její hlavní nedostatky. První úkol, plánování dlouhodobé, perspektivní, bylo slabé. Filmová rada se intenzivně zabývala plánováním krátkého filmu. Činnost Filmové rady se soustřeďovala na probírání a schvalování scénářů. To je tolik materiálu, že to vyžaduje časté, dlouhotrvající schůze; materiál nebyl zvládnut a úroveň diskuse byla nízká. Složení Filmové rady nebylo takové, aby mohla plnit všechny úkoly. Znal její členy ze stranické práce, ale domníval se, že dojde k reorganizaci. Další chybou byla dvoukolejnost Ústřední dramaturgie. Když se posuzuje scénář, není možno odtrhnout dramaturgickou stránku od ideové. Dramaturgie celou řadu rozhodování vědomě ponechala Filmové radě, zvláště nepříjemná rozhodování, a z toho se takřka vyvinul systém. Fakt jest, že se tam dělala práce dramaturgická, ne dosti kompetentně, vedly se debaty o detailech a scénách, ale málo se mluvilo o celkové koncepci scénáře a jeho ideově politickém zaměření. Další chybou bylo, že práce nebyla rozdělena a všichni dělali všechno. Konečně poslední chybou byla nejasnost v základních úkolech Filmové rady. Filmová rada byla také nedostatečně spojena se soudruhem Kopeckým i s ústředním ředitelstvím a rozhodovala o filmech, aniž by dostatečně znala potřeby státního filmu.

Bylo konstatováno, že veliká řada nejvýznamnějších členů do schůzí nechodila a ani soudruzi, kteří tam chodili, např. Václavík, aktivně nevystupovali. Míka tam aktivně nevystupoval, tlumočil jen stanovisko Ústřední dramaturgie. Opatřením ke změně by mohlo býti:

Důkladná reorganisace Filmové rady a její posílení. Nebylo by správné ji ustavit jako sbor resortních zástupců. Je třeba, aby byla autoritativním orgánem, zmenšiti na minimum dramaturgické úkoly a soustředit práci na pole ideové. Méně schůzí, dále odloučit krátký film. Je třeba zachovat nějakou formu Filmové rady včetně schvalování scénáře, ale práci rozdělit; ve Filmové radě musí býti kulturně-politické authority. Je nutno zlepšit a zintensivnit práci Ústřední dramaturgie. Rozhodování se přenechávalo Filmové radě. Bylo by třeba koncentrovati filmové tvůrčí kolektivy, zmenšiti jejich počet, vybrati z nich nejlepší. Není možno slučovati stranické funkce s funkcemi státního filmu. Nebylo by správné obviňovat s. Rossu, že vystupoval jako autorita strany. Jeho postavení vedlo k tomu, že se to tak vykládalo. I to je třeba odstranit.

Soudruh Nezval připomenul, že není možno, aby naše výroba byla různými orgány odloučena od generálního ředitele. Ten není jen osobností hospodářskou, ale je to člověk, který má veliké zkušenosti politické i kulturní; intriky se zde musely dělat. Soudruh Václavík může říci, jak se vyjádřil s. Rossa o s. Macháčkovi – že sice do kultury také dělал, ale že je z nemocenské pokladny – zatímco na druhé straně o Václavíkovi zase říkal něco jiného.

Soudruh Václavík vysvětlil, že je pravdou, že s ním s. Rossa takto mluvil, ale nechal si to pro sebe a s. Macháčkovi nic neříkal. Teprve když mu s. Macháček říkal, co mluvil zase o něm, uznal, že je nutno si tuto věc ujasnit, a řekl s. Macháčkovi, že se o něm s. Rossa vyjádřil, že se dostal na okraj filmového dění, že je sice pravda, že do kultury něco dělal, ale že pobyt v nemocenské pojišťovně na něm zanechal stopy. Soudruha

Václavíka také překvapilo, když mu s. Rossa na cestě do SSSR říkal, že neví, co budou dělat, až bude provedena reorganisace, protože funkce ústředního ředitele nebude. Pak vstoupil také s. Míka a vyjadřoval se proti režisérům Weissovi, Vávrovi a Fričovi; upozornil ho, že to nesmí, že touto cestou jít nesmí. A tak narostla celá řada věcí, že člověk nevěděl, kde stojí. Datuje se to z doby návratu ze Sovětského svazu.

Je třeba vyjasnit kompetenci podnikových činitelů, aby nedocházelo k tomu, že když udělá Filmová rada doporučení a pak se věc musí změnit, aby se na to nepohlíželo tak, že je to podkopávání autority Filmové rady. Tak se dostáváme na dvoukolejnost – na jedné straně podnikoví činitelé a na druhé Filmová rada.

Soudruh Kopecký poznamenal, že film, který byl tematicky schválen Filmovou radou s tím, že se udělají dodatky, se začal točit a zarazil se pak proto, že dodatky tam nejsou, ale to již toho bylo asi za milion Kč hotovo. O filmu pak rozhodl s. Kopecký, že se bude točit a pověřil s. Nezvala, aby rychle scénář prohlédl a snažil se film uvést do produkce.¹²⁾

Soudruh Macháček k tomu dodal, že to bylo glosováno ve Filmové radě – Filmová rada prý učiní rozhodnutí, ale ministr to schválí a pověří Nezvala, aby to v brigádě udělal.

Soudruh Kopecký pak udělil slovo s. Kúnovi.

Soudruh Kún uvedl, že na něj padlo obvinění z frakcionářství. To odmítá. Vítá ale slova kritiky, která se vztahuje na úsek jeho práce. Byl pouze členem Ústřední dramaturgie a jeho práce spočívala v tom, že četl náměty, povídky a scénáře, které kritisoval, a radil, jak co dělat. Byla to tatáž práce jako ve FIUSu. Byl si vědom nebezpečí, že soudruzi se budou domnívat, že to, co řekne, je mínění strany. Když přišel do FIUSu, projednával se tam námět „Dva ohně“¹³⁾; většina členů byla proti. Poněvadž viděl, že je to první film s problematikou února, začal jej zachraňovat. Svůj názor řekl on i s. Rossa a FIUS to schválil. To samé bylo u tématu „Vzbouření na vsi“¹⁴⁾, kde byli ostře proti. On i soudruh Rossa proti tomu ostře bojovali, aby byli vnějším útvarem, a snažili se o zapojení. Nakonec se to více méně podařilo. Není možno, aby posudek jeho a posudek s. Rossy byl diktaťem. Ze zápisů je vidět, že kritisoval a ostatní nepapouškovali; jeho posudek vždy souhlasil např. s posudkem s. Pujmanové a s. Konráda. Nejde o frakci mladých proti starým, jejíž hlavou nebo členem by byl. Ze zápisů Ústřední dramaturgie je vidět, že náměty Hájkova kolektivu nejvíce kritisoval. Vytýkal např., že to jsou schémata a že tam musí být postavy. A že nejde o něco podobného jako v literatuře, je jasné z toho, že s. Kún byl jeden z prvních, kteří proti těm lidem vystupovali již dávno předtím, než se ta věc vůbec otevřela. Nedomnívá se, že v Ústřední dramaturgii byla frakce. Nemá zdání o tom, jak probíhá život na Barrandově v kolektivech. Na Barrandov chodil jen na schůze Ústřední dramaturgie. To se spíše může jevit podle návrhu Míkova, ale o tomto návrhu neměl zdání, nevěděl o něm a když se dověděl o funkci politického komisaře, byl prostě zděšen. Pokud pak jde o posuzování, uznává, že jim mohou býti činěny výtky.

Soudruh Kún prohlásil, že se nikterak neztotožňuje s Míkovými návrhy, že neměl nejmenšího tušení, že existuje nějaká frakce, natož aby ji byl vedl. Pokud se týče Vávry, když udělal „Němou barikádu“¹⁵⁾, gratuloval mu jako jeden z prvních. Nejlepší by bylo, kdyby Plachta sám řekl, jak ty věci byly.

Pokud se týká filmu „Chceme žít“, byl proti první verzi, protože je to látka neúspěšná. Jeho názor se lišil s Hájkovým pojetím.

Soudruh Kún znovu opakoval, že může s dobrým svědomím prohlásiti, že o věci neměl tušení. Práci ve filmu začal ne jako funkcionář strany, ale jako člověk, který na základě toho, co ve straně načerpal, chce filmu pomoci. Zda se mu to podařilo, či ne, to je věcí kritiky; nikdy však nediktoval. Členové Ústřední dramaturgie mohou říci, jaká byla jeho práce.

Soudruh Nezval podotkl, že v Karlových Varech mu říkal s. Konrád o dojmu, kterým soudruzi Kún a Rossa působili.

Soudruh Kún pokračoval dále, že pokud jde o Wericha, mohl soudruh Kopecký mysliti, že jde o intriku, pod dojmem, jak mu to bylo referováno.

Ve filmu se připravuje reorganisace. V ředitelství byly diskutovány všechny možné věci s režiséry a členy Ústřední dramaturgie. Soudruh Rossa si pozval Wericha v souvislosti s tím, jak budou řešeny kolektivy a reorganisace. Na cestě k s. Rossovi potkal s. Kún s. Maršálka a pozval ho, aby šel s ním, že tam bude Werich a že se bude povídat o filmu. Druhý den vytýkal s. Rossovi, že jako stranický funkcionář říká Werichovi, který není členem strany, aby šel uvádět některé věci na pravou míru. Mluvil o tom i se soudruhem Hendrychem, a tak je vidět, že nešlo o intriku a že se proti tomu ozval. Neuzavírá se kritice; do filmu šel s nejlepší vůlí pomoci. Chybou bylo, že tam nebyl poslán někdo, kdo by si dovedl zjednat autoritu. Obvinění, že se zúčastnil intriky musí odmítnouti, protože to není pravda.

Pokud jde o s. Míku, přiznává svou chybu. Když se tak dlouho hledal ústřední dramaturg a přišel s. Rossa s dotazem, koho navrhnouti, doporučil mu s. Míku. Při svých zájezdech do Gottwaldova viděl, jak tamní kolektiv roste, viděl, jaké je tam nádherné pracovní ovzduší. Není náhodou, že tento kolektiv dovedl zpracovati dílo s. Zápotockého. Jejich dramaturgický plán byl nejjasnější. A tento kolektiv byl dílem s. Míky. Doporučil sice s. Míku, ale o jeho jmenování nerozhodoval. Je chybou, že tato funkce nebyla domyšlena, ale kritika by patřila všem soudruhům.

Soudruh Kún tvrdí, že o žádném komplotu neví; nevěří rovněž, že by nějaký komplot mladých byl. Jediný, kdo v tomto směru by mohl sklouznouti na scestí, jest Hájek, protože si bere nejtěžší úkoly, vybírá si nejobtížnější témata a při tom své věci hájí.

Na dotaz s. Nezvala, zda neví, že měl býti vedoucím distribuce, odpověděl s. Kún, že o tom nemá zdání. Uznává svou chybu, že se omezoval na práci v Ústřední dramaturgii a když mu s. Míka např. dával návrh na spolupráci s divadlem nebo na školu režisérů, odkázal ho, aby to projednal se s. Rossou nebo s. Macháčkem. Chyba byla také v tom, že o tak velké věci, jako je reorganisace filmu, s Míkou nikdo nejednal.

Soudruh Pavlík poznamenal, že na Slovensku bylo všeobecně známo, že s. Macháček odejde a na jeho místo že přijde někdo jiný.

Soudruh Kún odpověděl, že s touto věcí nepřišel do styku; dělal scénáře. Odmítá dále obvinění, že se dopouštěl chyb, které jsou v souvislosti s událostmi na poli literatury. Probojoval tematiku jiráskovskou proti úsměškům jiných členů dramaturgie. Jak vznikl „Pan Novák“¹⁶⁾? Potkal na ulici Plachtu, který si mu stěžoval a varoval ho před starými machry ve filmu. Vyzval ho, aby přinesl námět a pozval ho do sekretariátu. Tam Plachta vykládal o „Panu Novákovi“ tak, že se všichni smáli. Když přišel pak s. Kún

do dramaturgie s Plachtovým námětem, setkal se se stanoviskem vedoucího skupiny, neví již zda to byl Klos nebo někdo jiný, aby to Vávra nebo Weis napsali. Ale to by bylo na dlouhé lokty, a proto Plachta šel k Macháčkovi a bylo to hned.

Soudruh Kopecký podotkl, že v SSSR se o tyto věci stará sám Bolšakov¹⁷⁾ a ukládá literátům, aby napsali různá témata. Je to v podstatě soutěžení.

Soudruh Rossa ke kritice Filmové rady uvádí, že ji přijímá. Neplnila úkoly, které dostala. K tematickému plánu říká, že když o tom bylo jednáno a na ústředním sekretariátu byl vypracován návrh reorganisace, neměli představu o tom, co je to vlastně tematický plán. Filmová rada nezačala svou činnost u čistého stolu. V tvůrčích kolektivech byla rozpracována spousta práce v různých stadiích a Filmová rada ji měla zkontrolovat. To vedlo k tomu, že místo navržených 2 schůzí měsíčně se konaly schůze týdně. Proto někteří členové do schůzí nechodili. Soudruh Rossa si byl dobře vědom své odpovědnosti a snažil se přimět tyto soudruhy, aby se schůzí zúčastnili. Ale nepodařilo se mu to. Proto když asi před dvěma měsíci jednal se s. Macháčkem a Václavíkem o reorganizaci dramaturgie, postavil též otázku Filmové rady; je třeba, aby odpovědní činitelé ve straně rozhodli, aby členové, kteří byli jmenováni, do schůzí Filmové rady také docházeli, případně aby byli osvobozeni od funkcí jiných.

O tematickém plánu byly vedeny diskuse, když přišla zpráva o cestě do SSSR, kde bude provedeno o těchto otázkách školení. Proto byly rozpravy zastaveny a učiněna dohoda, že plán bude sestaven po návratu z SSSR. V sestavení tematického plánu jsme byli omezeni výrobou jako takovou. Natočení filmu trvá delší dobu; nebylo možno sestavit plán, který by dával témata zastaralá. Bylo nutno sáhnouti po tématech, která byla ve tvůrčích kolektivech rozpracovaná, protože zde byla naděje, že do stanovené doby budou hotová. Proto není obraz tematického plánu takový, jaký by měl býti. Tematický plán byl dán dramaturgii, aby ho rozpracovala ve výrobní plán. Členové tomu měli napomáhati. Např. s. Nedvěd si vzal za úkol, že pro film o jednotném družstvu sežene materiál a upozorní literáty.

To, že se Filmová rada orientovala na dramaturgickou práci souvisí od vlastního způsobu posuzování. S. Rossa se snažil to uvést na správnou kolej, ale soudruzi ve Filmové radě říkali, že mají-li rozhodovati o scénáři, musí ho znát, protože nesprávnou věc nemohou schváliti. (Např. jede-li vlak, musí strážce státi před strážním domkem.)

Soudruh Macháček podotkl, že Plachtův film by nebyl natočen do sjezdu strany, kdyby byl šel Plachta do dramaturgie. Režisér dostal pokyn, aby respektoval pokyny Vávry, Nezvala a Rossy.

Soudruh Rossa k tomu dodal, že v této věci byl obviňován, že nehájí zásadu, že všechny věci musí projíti Filmovou radou a Ústřední dramaturgií, ale hájil se tím, že s. Macháček má zájem na tom, aby to šlo rychle.

A pokud se týče podrobností, Filmová rada se snažila, aby ve filmu bylo vše správné a členové se zlobili, když na jejich připomínky nebyl brán zřetel. Proti sboru, který se usnášel, nebylo možno zasahovati. Umělci byli v kritikách ještě tvrdší. Ostatně v SSSR líčili režiséři, že jejich poměr k Filmové radě je právě takový jako u nás.

Soudruh Nezval se dotázal, proč se v novinách nesprávně píše „Státní filmová rada“.

Soudruh Macháček poznamenal, že po návratu delegace z SSSR se začalo mluvit o Státní filmové radě. Dotázal se proto s. Bareše, který odpověděl, že Filmová rada je poradní orgán.

Soudruh Rossa uvedl, že nebyla stavěna otázka, aby Filmová rada byla rozhodujícím orgánem. U s. Bareše byla položena otázka, zda mají být dva schvalovací orgány. Bareš říkal, že má být jen jeden schvalovací orgán, a to Filmová rada. Se strany s. Rossy nebyla tendence, aby Filmová rada byla orgánem rozhodujícím. Vyvinulo se to snad z toho, že tam chodili autoři vyslechnouti úsudek a nabyli dojmu, že je to poslední instance. Bylo však vždy řečeno, že tento návrh se podává soudruhu ministrovi, tím bylo řečeno, že o věci Filmová rada nerozhoduje.

Soudruh Kopecký k tomu poznamenal, že členové Filmové rady byli většinou nefilmaři, vedle autorů, kteří to měli vésti. Při procítání scénářů si spíše všimli podrobnosti než umělecké linie. Je záhadou, kdo sestavil složení Filmové rady.

Soudruh Rossa uvedl, že podal návrh, ale ne jmenovitý. Má za to, že v Kulturní radě bylo usneseno, že tam mají přijít zástupci dělnictva. Kdyby se však Filmová rada scházela tak, jak byla sestavena, mělo by to jiný průběh.

K otázce s. Míky: byl hledán ústřední dramaturg, na kterého byly kladeny veliké požadavky. Měl to být člověk vysokých kvalit. S. Rossa navrhoval Brousila, ale marně ho přemlouval.

Soudruh Kopecký k tomu podotýká, že ústřední dramaturg musí být člověk, který má přímý kontakt stranický. Předsedou Filmové rady měl být s. Nezval; nějakým podivným způsobem se stalo, že za předsedu byl navržen s. Rossa, který tam měl být tajemníkem. V Kulturní radě byl dán souhlas, aby tam byli tři lidé z ÚRO.

Soudruh Rossa znal málo s. Míku, ale věděl o něm, že je v Gottwaldově, kde na sebe divadlo upozorňuje. Míka byl uměleckým ředitelem divadla, a proto myslel, že by mu mohla být dána možnost. Proto ho navrhl na zkoušku.

Soudruh Macháček vysvětlil, že soudruh Míka byl jmenován a prozatímne pověřen vedením Ústřední dramaturgie. Uznává svou chybu v tom, že podlehl naléhání s. Rossy a Kúna.

Soudruh Rossa se s. Míkou neshodoval a vytýkal mu jeho plán na cestě za s. Barešem.

Soudruh Kopecký se na to dotázal s. Rossy, proč mu neřekl o tom, že jede za s. Barešem, když den předtím byl u něj. Jako předseda poradního sboru ministra má mu hlásiti, že jede za s. Barešem. To je nepřipustná illoyalita.

Soudruh Rossa to vysvětluje tak, že sledoval to, aby s. Míka slyšel kritiku svého názoru. Celou cestu k soudruhu Barešovi se s ním o věci přel. Souhlasí s ním, pokud se týká nutnosti výchovy nových lidí, ale ví, že nelze zamítati lidi staré. K soudruhu Barešovi se jel radit.

Soudruh Kopecký vytknul s. Rossovi neupřímnost, což jest pro bolševika největší hanbou. S. Rossa šel i k s. Zápotockému, jednali o filmu, aniž něco řekl s. Kopeckému, což činilo dojem, jako by chtěl i s. Zápotockého stavět proti s. Kopeckému a vedení filmu.

Soudruh Rossa vysvětlil, že za s. Zápotockým nešel jako za předsedou vlády; tři roky vedle něho seděl. Se s. Macháčkem vždy mluvil upřímně a vše mu řekl. S. Macháček by mohl nejlépe říci, jaký byl jeho poměr k němu. Když se jednalo o osobu generálního ředitele, byl s. Rossa pro s. Macháčka. Se s. Václavíkem vycházel dobře a pokládal ho za přítele.

Soudruh Kopecký vytknul, že je neupřímné štváti proti sobě vedoucí soudruhy. Nepamatuje se, že by se ptal na mínění s. Rossy při jmenování generálního ředitele a odmítá to.

Soudruh Nezval podotkl, že s. Macháček je prvním v úřadě, pilně a poctivě pracuje, je to člověk kulturní a jak přijde k tomu, aby se mu najednou věci hroutily. Je pak nucen část svého drahocenného času na to věnovati.

Soudruh Rossa vysvětloval, že se soudruhem Václavíkem mluvil o soudruhu Macháčkovi proto, že byl toho názoru, aby s. Macháček byl přitažen k práci. O scénářích se rozhodovalo ve Filmové radě a Ústřední dramaturgii a chtěl, aby své slovo k tomu řekl i generální ředitel.

Soudruh Václavík znovu podotkl, že si ty věci nechal pro sebe, ale když se pak dověděl o tom, co říká s. Rossa zase o něm soudruhu Macháčkovi, bylo mu jasné, že je třeba tyto otázky proventilovati.

Soudruh Nezval dodal, že o cestě do SSSR nepodal soudruh Rossa Kulturní radě referát.

Soudruh Kopecký podotkl, že v SSSR byli uvedeni v omyl; mysleli, že s. Rossa je sekretářem C. K. [ÚV], což je velmi vysoká hodnost. A soudruhu Rossovi se tam dostávalo všemožných poct.

Soudruh Rossa uvedl, že se za sekretáře nevydával a neměl vliv na to, jak byl uváděn. Hlásil se vždy jen jako předseda Filmové rady.

Pokud se týká s. Míky, nikdo se s ním neradil, nikdo mu neříkal, jak má pracovati, proto s. Rossa myslel, že to bude pro něj poučením, bude-li moci diskutovati se s. Barešem. Se soudruhem Kopeckým je těžko dosáhnouti rozhovoru. Soudruh Hendrych byl vždy informován.

S plánem s. Míky neměl s. Rossa nic společného a neschvaloval ho. Proto se také stalo, že o tom soudruh Míka soudruhu Barešovi neříkal.

Původní scénář filmu „Chceme žít“ byl Filmovou radou zamítnut.

Soudruh Nezval dodal, že souhlasil s filmem a žádal, aby Zeman film opravil; film byl ze 2/3 dobrý, ale poslední třetina byla špatná a je nutno ji předělat.

Soudruh Kopecký k tomu dodal, že sám ujistil s. Nového, že se to dá zachránit. Ale pak to dostal bez jeho vůle E. F. Burian.

Soudruh Rossa tvrdil, že film byl projednáván ve Filmové radě dvakrát.

Soudruh Kopecký uzavřel debatu poznámkou, že řeč s. Rossy byla totálním bankrotem.

Soudruh Hendrych je toho mínění, že je nutno vyjít ze stavu našeho filmu. Od února přes různé chyby a i vážné nedostatky postoupil náš film kupředu. To je třeba konstatovati především. Rozhodnutí po únoru, aby ideově a politicky byl posílen kolektiv tvůrčích pracovníků, bylo správné. Soudruh Hendrych se chce především zabývat

prací komise pro film při ústředním sekretariátu strany, jejímž referentem soudruh Rossa byl.

Soudruh Hendrych nechce z někoho snímati vinu, ale nakonec za práci odpovídá komise jako celek. Hlavní nedostatek byl v tom, že komise nepracovala náležitou metodou a způsobem, jak bylo zapotřebí. V této komisi byli zastoupeni všichni odpovědní soudruzi ve filmu; komise nevěnovala dosti pozornosti tvůrčím otázkám ve filmu. Vinou kulturního a propagačního oddělení jest, že nežádalo podávání zpráv na schůzích, případně pokud šlo o věci závažné, na schůzích Kulturní rady. S. Rossa se sice radil se s. Štollem a s. Barešem i se s. Hendrychem a mluvilo se o otázkách filmu, ale o těchto otázkách se jenom mluvilo, ale nejednalo se o nich. S. Rossa nebyl v otázkách filmu dostatečně obeznámen. Tyto své nedostatky cítil a hledal na různých místech oporu, radil se, byl však ve svém rozhodování nerozhodný. Tento způsob práce se nakonec projevil tak, jak to vidíme. K tomu přistoupily i další věci. Vznikalo kamarádství a stíraly se hranice mezi funkcionářem sekretariátu, mezi referentem a druhými soudruhy. Soudruh Macháček udělal do jisté míry chybu v tom, že s. Rossovi ponechal rozhodování v tvůrčích otázkách, a má vinu na tom, že to vypadalo i navenek i ve filmu tak, že s. Macháček je zde jen pro věci hospodářské; a mohla tu být tendence i ze strany s. Rossy, aby se takové rozdělení vytvořilo. A k tomu přistoupily i další věci. Např. delegace do SSSR. Fakt jest, že s. Rossovi se dostávalo vysokých poct a s. Rossa byl považován za vedoucího člověka ve filmu. Nakonec všechno vypadalo tak, jako bychom připravovali ve filmu dualistické vedení, jako bychom chtěli věci udělati jinak, než jak byly dělány dosud. S. Hendrych se nechce zmiňovati o věcech, které s. Rossa dostatečně nevysvětlil, o záležitosti mezi s. Macháčkem a Václavíkem. To třeba řešit odděleně.

V návštěvách u s. Bareše nemůže být a není nic zlého. Soudruh Bareš je člen předsednictva, otázkám filmu se věnuje a měl i při své nemoci možnost film dobře sledovat. Proto vyjadřoval své stanovisko a soudruhům radil.

Bude nutno přistoupiti k určitým personálním změnám, které se nevyřeší zde. K dobru ve filmu nepřispělo, že se kumulovala funkce referenta pro film s funkcí člena dramaturgie a předsedy Filmové rady. Když byl dáván souhlas k jmenování s. Rossy, bylo to s úmyslem převést jej během určité doby úplně do filmu. Původní plán byl, aby s. Rossa byl tajemníkem ředitelství. Byli jsme si stále vědomi, že není správné, aby referent ústředního sekretariátu zastával funkci ve filmu.

Nyní několik slov o Filmové radě a Ústřední dramaturgii.

Pokud jde o tvůrčí kolektivy, jest vidět, že se u některých projevíly ultralevé tendence, i když se to nedá přirovnávat k situaci na literární frontě. Z nedostatku umělecké kvalifikace se stávalo, že ideologie z díla trčí jako kostra z masa. Míka, zdá se, byl do jisté míry vulgarisátor. Na druhé straně možno pozorovati přímo zákonitý jev. Když byly kritikovány věci na literární frontě, mobilisovalo to do určité míry ty lidi, kteří chtějí film odideovět. Příkladem toho jest, jak Klos diskutoval o těchto věcech. To by prakticky znamenalo, že bychom nemohli vůbec umělecky tvořit. Mluví se o debaklu našeho filmu, protože na něj klademe vysoké ideové požadavky. Tyto tendence se ve filmu projevíly a přispíval k tomu dosti nešťastný postoj Filmové rady, to, že si neujasnila své úkoly. Filmovou radu však potřebujeme. Potřebujeme takový orgán, který by pomáhal ideově a bděl by nad ideovostí filmu. To je požadavek, ze kterého není možno slevit.

Nakonec se ukázalo, že do Filmové rady chodili a pracovali tam lidé, kteří neměli ponětí o uměleckém díle. Filmová rada umělcům málo pomáhala. Na druhé straně ve Filmové radě se ovšem může leccos říci, ale nakonec je posudek, na němž se všichni shodnou, posudek, který musí být náležitě formulován.

Filmová rada se má zabývatí tematickým plánem, kontrolovat náměty a scénáře, přičemž mnoho záleží na tom, jak bude práce Filmové rady organisována.

Hlavní jest, aby byla posílena dramaturgie, aby dramaturgii byly předkládány ke schválení a k vyjádření náměty, které budou propracovány, aby tvůrčí kolektivy si povolaly experty a poradce.

Soudruh Hendrych navrhuje, aby se při Kulturní radě zřídila komise pro věci filmu, složená ze 7 – 8 členů, kteří by straně odpovídali za všechny otázky filmu, otázky výrobní a především otázky tvůrčí a podávali Kulturní radě referáty.

U tvůrčích pracovníků je třeba vytvořit stranickou skupinu se stranickým vedením. Měli by tam být nejlepší režiséři a scenáristé a diskutovaly by se tam po stranické linii všechny otázky filmu.

Tím by byla zajištěna veškerá práce, přičemž za vedení celého filmu jsou odpovědni soudruzi, kteří ve filmu jsou, tj. s. Macháček a celá ředitelská rada, která ty věci nakonec řídí.

Každý scénář, než jde do výroby, by měl být podepsán s. Macháčkem a po vyjádření Filmové rady soudruhem Kopeckým. Kromě toho je nutno ustavit nějaký sbor, který prohlédne filmy, než jdou do kin.

Soudruh Kopecký k tomu poznamenal, že film nemůže jít do oběhu dříve, než ho vidí s. president.

Soudruh Nečásek doplňuje poznámku s. Kopeckého tím, aby Kulturní rada shlédla filmy a sama rozhodla, který má jít k posouzení soudruhu presidentovi.

Pokud jde o složení Filmové rady, je třeba provést personální změny. Musí tam být autoritativnější lidé. Její práce bude odlehčena, takže se může scházeti jednou měsíčně, a tak bude možné, aby tam docházeli i soudruzi, kteří jsou příliš exponováni, jako s. Štoll, Taufer i Nedvěd. Je třeba posílit i dramaturgii.

Soudruh Kopecký navrhuje, aby dramaturgii tvořili představitelé tvůrčích kolektivů. Vedoucím by byl ústřední dramaturg, vedle něho 2 náměstkové a tajemník. Představitelé tvůrčích kolektivů by tvořili plenum. Soudruh Kopecký navrhl, aby ústředním dramaturgem byl s. Fábera a jeho náměstky soudruh Dvořák a Kabelík. Kolektivy, které se neosvědčily, se rozpustí. Literáti se mohou stát experty Ústřední dramaturgie a budou se vyjadřovati k uměleckým věcem (Biebl, Pujmanová, Konrád, Mařánek; S. Pujmanová projevila zájem o Filmovou radu). V debatě, která se rozvinula, bylo doporučeno, aby tajemníkem se stal s. Kún.

Soudruh Hendrych navrhl, aby dramaturgie krátkého filmu byla oddělena.

Usnesení, která vyplynula z debaty:

Reorganisace Filmové rady.

Subkomise při Kulturní radě.

Schvalování filmů ve výrobě a případné zásahy.

Kulturní rada zhlédne všechny hotové filmy a navrhne, které mají býti dány k posouzení soudruhu presidentovi.

Posílení Ústřední dramaturgie.

Veškeré návrhy budou předneseny v organizačním sekretariátě, kde bude o filmu referovat s. Macháček; koreferát bude mít některý z členů sekretariátu. V organizačním referátu bude vyřešen i případ s. Rossy proti s. Václavíkovi.

Na dotaz s. Macháčka bylo doporučeno, aby film „Hamlet“¹⁸⁾ byl uveden v kinech až v lednu.

SÚA, ÚV KSČ, fond 19/7, 760, 1.

1) Neúměrné množství adaptací Jiráskových děl v dramaturgickém plánu ČSF vyvolala tzv. jiráskovská akce iniciovaná v roce 1948 Zdeňkem Nejedlým a zaštitěná Klementem Gottwaldem. Do akce, která měla přispět k rozšíření Jiráskova díla a jeho pohledu na české dějiny, se zapojil také Čs. státní film.

2) KARHANOVA PARTA (Václav Wasserman, Zdeněk Hofbauer, 1950).

3) Národněsocialistický poslanec JUDr. Antonín Hřebík, starosta Čs. obce sokolské, přišel v roce 1947 spolu s dalšími nekomunistickými poslanci se zákonodárnou iniciativou, která měla přesněji vymezit rozsah zůstání kinematografie a umožnit další existenci spolkových kin. Komunistické kruhy na to zareagovaly ofenzivní kampaní, jejíž součástí bylo i vydání propagandistické brožury *Znárodněný film a pokusy o jeho „odnárodnění“* (Praha 1947), kde byl Hřebíkův návrh také publikován. Blíže k tomu viz: Šimon Eisemann, *Osudy spolkových biografů v poválečném Československu*. „Iluminace“ 11, 1999, č. 4, s. 53 – 84.

4) PRIHRADA (Pafo Bielik, 1950).

5) KATKA (Ján Kadár, 1950).

6) OCELOVÁ CESTA (Vlado Bahna, 1949).

7) Srov. *O socialistickém realismu. Z referátu ministra informací a osvěty Václava Kopeckého na IX. sjezdu KSČ*. „Kino“ 4, 1949, č. 12 (9. 6.), s. 163 – 164.

8) CHCEME ŽÍT (E. F. Burian, 1949).

9) KRAKATIT (Otakar Vávra, 1948).

10) ČAPKOVY POVÍDKY (Martin Frič, 1947).

11) Jde o satirickou divadelní hru Vratislava Blažka *Kde je Kuťák?*, která měla v Divadle satiry premiéru 14. 10. a derniéru 19. 10. 1948 a která přispěla ke zrušení tohoto divadla i k zavržení satiry jako žánru. Srov. Alexej Kusák, *Kultura a politika v Československu 1945 – 1956*. Torst, Praha 1998, s. 344 a 566.

12) Jde o film PÁRA NAD HRNCEM (Miroslav Cikán, 1950).

13) DVA OHNĚ (Václav Kubásek, 1949).

14) VZBOURENÍ NA VSI (Josef Mach, 1949).

15) NĚMÁ BARIKÁDA (Otakar Vávra, 1949).

16) PAN NOVÁK (Bořivoj Zeman, 1949).

17) I. G. Bolšakov – ministr kinematografie SSSR.

18) HAMLET (Laurence Olivier, 1947).

Diskutující účastníci schůzí Kulturní rady:

Gustav BAREŠ (1910 – 1979) – novinář, komunistický politik a propagandista; 1945 – 1946 šéfredaktor Rudého práva, 1947 – 1952 šéfredaktor Tvorby, 1949 – 1951 zástupce generálního tajemníka ÚV KSČ, 1946 – 1949 vedoucí kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, od 1948 člen Kulturní rady ÚV KSČ a od 1950 člen jejího předsednictva, 1951 – 1952 tajemník ÚV KSČ a člen organizačního sekretariátu ÚV KSČ, 1946 – 1952 člen ÚV KSČ.

ČERNÝ – v letech 1948 – 1950 člen Kulturní rady ÚV KSČ (vlastní jméno nezjištěno).

Jiří HENDRYCH (1913 – 1979) – komunistický politik; 1945 – 1951 pracovník kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, od 1948 člen a od 1950 člen předsednictva Kulturní rady ÚV KSČ, 1947 – 1948 člen FIUS, 1950 – 1951 předseda Filmové rady, 1946 – 1971 člen ÚV KSČ.

Václav KOPECKÝ (1897 – 1961) – komunistický politik; 1945 – 1953 ministr informací (a osvěty), od 1948 předseda Kulturní rady ÚV KSČ, 1951 – 1952 předseda Filmové rady.

Miroslav KOUŘIL (1911 – 1984) – architekt, scénograf; 1948 – 1951 člen a později předseda Divadelní a dramaturgické rady, 1947 – 1949 vedoucí kulturního odboru kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, 1949 – 1953 náměstek ministra informací a osvěty; řídil (1.) osvětovou a informační skupinu MIO.

Vilém KÚN (1917 – 2000) – propagandista a novinář; politický pracovník ÚV KSČ, po únoru 1948 tajemník R. Slánského pro oblast kultury, 1947 – 1948 člen FIUS, 1950 – 1951 předseda redakční rady Studia dokumentárního filmu.

Oldřich MACHÁČEK (1902 – 1990) – od 1946 řídící pracovník kinematografie; 1948 – 1954 ústřední ředitel Čs. státního filmu, 1950 – 1955 člen předsednictva Filmové rady, 1952 – 1953 předseda Filmové rady.

Jaroslav MÁLEK (1911 – ?) – do roku 1951 ústřední ředitel distribuce.

František NEČÁSEK (1913 – 1968) – novinář a politický pracovník; 1949 – 1953 přednosta kulturního a osvětového odboru Kanceláře prezidenta republiky, 1950 – 1955 člen předsednictva Filmové rady, od 1950 člen předsednictva Kulturní rady ÚV KSČ, 1949 – 1951 člen předsednictva Národní ediční rady české.

Zdeněk NEJEDLÝ (1878 – 1962) – historik, muzikolog, publicista a politik; 1948 – 1953 ministr školství, věd a umění, od 1948 člen Kulturní rady ÚV KSČ.

Vítězslav NEZVAL (1900 – 1958) – básník a dramatik, od 1945 ministerský úředník; 1945 – 1948 přednosta V. (filmového) odboru ministerstva informací a osvěty, 1949 – 1951 osobní poradce ministra informací a osvěty pro věci filmu, 1949 – 1950 člen Filmové rady.

Ondrej PAVLÍK (1916 – 1996) – slovenský politik a školský pracovník; 1948 – 1950 pověřenec informací, od 1950 člen předsednictva Kulturní rady ÚV KSČ, 1953 – 1955 první předseda Slovenské akademie věd.

František PILÁT (1910 – 1987) – technický a řídící pracovník kinematografie; 1948 – 1951 náměstek ústředního ředitele ČSF pro plánování a výzkum.

Bohdan ROSSA (? – ?) – politický pracovník; pracovník kulturního a propagačního oddělení ÚV KSČ, 1947 – 1948 člen FIUS, 1948 – 1949 člen Ústřední dramaturgie, 1949 předseda Filmové rady.

Kazimír STAHL – rozhlasový pracovník; 1948 – 1952 generální ředitel Čs. rozhlasu, 1948 – 1950 člen Kulturní rady ÚV KSČ.

Július ŠEFRÁNEK (1906 – 1973) – novinář a politický pracovník; do roku 1953 pracovník ÚV KSS, vedoucí kulturně-propagačního oddělení ÚV KSS.

Ladislav ŠTOLL (1902 – 1981) – literární kritik, publicista; 1946 – 1981 člen ÚV KSČ, 1946 – 1949 profesor a 1949 – 1952 rektor Vysoké školy politické a sociální, 1947 – 1948 člen FIUS, 1949 – 1950 člen Filmové rady, 1950 člen předsednictva Kulturní rady ÚV KSČ, 1949 – 1951 člen předsednictva Národní ediční rady české.

Vladimír VÁCLAVÍK (? – ?) – v poúnorových letech řídící pracovník kinematografie; 1948 náměstek ústředního ředitele ČSF pro výrobu, 1948 – 1951 ústřední ředitel výroby ČSF, 1949 člen Filmové rady, 1950 – 1951 člen pléna Filmové rady, 1950 – 1951 předseda ústřední dramaturgie pro kreslený a loutkový film.

(Biografická data byla čerpána z připravované knihy: Jiří Knápek, *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948 – 1953*. Rkp., Opava 1999 – 2000.)